

Breve fra to persere i Paris

Breve fra to persere i Paris (Lettres persanes) udkom anonymt i Holland den 28. maj 1721 og blev umiddelbart en stor succes. Montesquieu hævdede fra starten, at han kun havde oversat og formidlet korrespondancen fra de to persere, Usbek og Rica. På den måde håbede han at kunne undgå censur og forfølgelse.

De to velstående persere ankommer efter en længere rejse til Paris i maj 1712 og betragter med forundring og forbavselse, hvad der foregår omkring dem. Ved at dække sig ind bag to fremmede turisternes syn og opfattelse, får Montesquieu mulighed for at forholde sig kritisk, og ofte med en satirisk vinkel, til en række kontroversielle spørgsmål, det være sig filosofiske, religiøse, moralske eller samfundsmæssige problemer. Hverken kongen eller paven går fri, men mødet med det fremmede giver også anledning til at få vendt en lang række andre spørgsmål omkring religiøs fanatisme, forskellen mellem kristne og muhamedanere, magt og indflydelse, den bedste styreform, nytten af strengere straf eller retten til at tage sit eget liv. Mødet med franskmændene vækker selvfølgelig også Usbeks og Ricas forundring på mere dagligdags områder som kaffens betydning, vinens gode og skadelige virkninger, familie og ægteskab, kvinders indflydelse eller modens luner.

Da Usbek begav sig ud på den lange rejse, overlod han til eunukkerne at tage sig af sit harem, og det afstedkommer en hel del skrivelser, da der bliver ballade i haremmet. Montesquieus værk omfatter i alt 161 breve og dækker perioden 1711-1720. Vi har her valgt at bringe de breve til venner og bekendte, der primært beskæftiger sig med mødet med det fremmede.

Montesquieu (1689-1755)

Montesquieu, oprindeligt hed han Charles-Louis de Secondat, er nok mest kendt herhjemme på grund af den indflydelse, hans store værk *De l'Esprit des Lois* (Om lovenes ånd) har haft for vores opfattelse af demokrati. Det var nemlig Montesquieu, der udviklede de grundlæggende tanker for magtens tredeling – den udøvende, den lovgivende og den dømmende magt.

Han blev født den 18. januar 1689 på slottet La Brède i nærheden af Bordeaux. Familien tilhørte den såkaldte kjoleadel. Han gik i skole i Juilly nordøst for Paris og studerede bagefter jura i Bordeaux og Paris. I en alder af 25 år blev han medlem af højesteretten i Bordeaux. Året efter giftede han sig med en protestantisk pige, Jeanne de Lartigue, der var udstyret med en anselig medgift. Ved sin onkels død i 1716 fik han overdraget dennes embede som præsident for højesteret, hans formue og navnet Montesquieu. Det juridiske arbejde havde dog ikke Montesquieus store interesse, og i stedet for kastede han sig over naturvidenskabelige studier.

Efter udgivelsen af perserbrevene i 1721, tog Montesquieu til Paris, hvor han deltog i det selskabelige liv og færdedes hjemmehavende i flere af de kendte parisiske saloner. Montesquieu opholdt sig i Paris

frem til 1728, hvor han blev valgt ind i Det Franske Akademi. De følgende år foretog han en række rejser til forskellige europæiske lande, herunder Tyskland, Østrig, Italien, Schweiz, Holland og England, hvor han opholdt sig i over et år. Herefter vendte han tilbage til La Brède og arbejdede de følgende år på hovedværket *De l'Esprit des Lois* (Om lovenes ånd), der udkom anonymt i Schweiz i 1748.

Undervejs på sine rejser havde Montesquieu kunnet iagttage mange af de emner, der senere skulle indgå i dette værk, f.eks. politik, økonomi, sæder og skikke i de lande, han besøgte. Montesquieu forsøger at udrede de elementer, der udgør baggrunden for et lands love. I sin analyse går han systematisk frem og undersøger et lands klima, geografi og historie. Han godtager ikke tilfældigheder eller religiøse forklaringer. Det kan derfor ikke være kommet som nogen stor overraskelse for ham, at værket i 1751 blev sat på den katolske kirkes fortegnelse over forbudte bøger.

Det forhindrede dog ikke værkets europæiske udbredelse og kendskabet til Montesquieus idéer. Allerede i 1750 kom den første engelske oversættelse, og i Danmark udkom i 1771 *Om Lovenes Natur og Aarsag*. Herhjemme var Ludvig Holberg en ivrig læser af Montesquieu, og han diskuterede sine synspunkter med forfatteren selv. Princippet om magtens tredeling kom ligeledes til at spille en hovedrolle ved udformningen af USA's forfatning i 1787.

De sidste år af Montesquieus liv bar præg af, at han var tynget af alderen og derudover næsten blind. Han døde i Paris i en alder af 66 år den 10. februar 1755.

